

Iain Crichton Smith

'Iolaire'

1918 szilveszter éjszakáján az Iolaire nevű hajó kifutott Kyle of Lochalsh kikötőjéből, hogy háromszáz férfit hazavigyen Lewisba a háborúból. Újév reggelén a hajó navigációs hiba miatt zátonyra futott Beasts of Holmnál, nem messze Stonowaytól, a sziget legnagyobb városától. Körülbelül kétszáz tengerész vesztette életét. A következő versben elképzeltem, mit mondhatott a gyülekezet elöljárója, amikor szembesült a tragédiával.

A zöld végigsöpört rajtuk. Láttam,
amikor hazahozta őket az Újév. Olyan nap volt,
amelyen rejtély világította be a horizontot.
Úgy tűnt, mintha árbcokat látnék. Úgy tűnt, férfiak
nyüzsögnek körülöttük a vízben. Úgy tűnt, a part felé
harapózó tűz bevilágítja a vizet, amely vékony volt
és fehér. Úgy tűnt, megérintem fejembe húzott
kalapomat, amely lebegni látszott, és azután
a nap tengerészsapkás halakat világított meg,
és eltűnt hajók nevét. Követhetetlen hullámzásban,
a víz sűrűjében úsztak hazafelé,
nekicsapódva szigetüknek. Igaz,
egy apró hiba okozhat ilyen halált.
Az a csillag nem hibás. Átragyogott
a bő zubbonyon, a csapkodó szárú kék
nadrágon, a fekete csizmán. A sirály
a hullámok hátán úszott. Az ember miért nem?
Tegnap éjjel fényeket gyűjtöttünk, asztalaink
roskadoztak az ételhalmok alatt. Azt akarták,
hogy a hajó Újévkor kössön ki, amely eltörli
a régit, annak minden hamis hangját, ügyetlen dallamait.
Rosszat tettünk?, kérdezem, merev testem
csak gyenge utáNZata a mulandó pazarlásnak,
hisz minden mozgásban volt, a hajlongó növények,
a zátonyra futott, felrobbanó hajó és a rovarként
szétterülő, hideg testek. Szilárdnak láttam
a templomodat. De ez nem az. A víz bezúdul
a szétváló deszkák közé, ahol én fájok
a kiguvadt szemek fölött. A kifordult, élettelen
fejek hang nélkül kongatnak a horizonton,
akár a halálharangok, s olyanok, mint a templomkertjeink
száraz ágysaiból még hiányzó különös, burjánzó növények.
Felnézek. Az ég világosodik, mint azelőtt;
megbánás nélküli borostyánszín, a kitörő széleken
növekszik a fájdalmas kék. Ismertelek, Isten,

nem játékos lényedben, hanem hegyek fekete mennydörgéseként. Letérdelek és megérintem ezt a néma szőke fejet. Kezemen égési seb. Emberi jellege összezavar. Sosem éreztem még ily kedvesnek az ilyen haját, sosem láttam még ilyen igazi szemeket. Letérdelek előled. Eláztat ez a víz. Keserű öröme futás közben szinte felhasít. Már is lebegek fekete uniformisomban. Ezek a zöld, ártatlan vizek most átölelnek. Nyugodt vagyok.

Robin Fulton

Múzeumok és utazások

Egy kiállítás: száz év Edinburgh életéből. Kilépek, de hiába, ólomlábakon járok, akár egy bűvár az óceán fenekén: egy lépés, egy lélegzet a láthatatlan halottak súlyával szemben. Annyian vannak, mégis tiszta a levegő. És nincs rám idejük, jövőjük látványát eltakarják a hatalmas feliratok.

Egy utazás: amelyet nem akartam, mégis megtettem, lecsukott szemmel – újra gyermek voltam, aki reméli, hogy a tűszúrás nem fog fájni. Tavak és erdők, a tavak és az erdők az önkívület súlytalan könnyedségével száguldanak el. Annyi van belőlük. A múlt látványa számomra tiszta, de nehezen olvasható, mint az éjszakai égbolt titkos sarkának rádiós térképe.

Múzeumok és utazások. Idegenekként találkozunk kontinenseket átszelő hosszú ellipszisek után. Megosztjuk egymással történelmünket. A jelen látványa tiszta, de a tájak elsuhannak mellettünk. Annyi az emlék, próbálom lassítani őket: „egyszerre csak egy!” Felhalmozódnak, mint a megválaszolásra váró fontos levelek.

Turczi István fordításai